UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyanthea, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Induratio

urn:nbn:de:hbz:466:1-97211

Visual Library

[...]m, quam ab eo peterent, pronuntiaſſent, deriſit prædones, ve[...] ignaros quem cepiſſent, ſeque duplum daturum pollicitus eſt. Deinde, quum aſſeruaretur, donec afferretur pecunia, imperauit [...] vt ſilerent, nec ſibi dormienti obſtreperent. Eiſdem orationes [...] carmina, quæ ſcriberet, recitare ſolebat, quæ quum illi non ſatis [pro]barent, ſtupidos ac barbaros appellabat: cumq; riſu minitaba[tur] ſe illos acturum in crucem, quod & perfecit. Apportatis enim pecuniis, quas piratæ pro redemptione pacti fuerant, dimiſſus, con[tra]ctis ex Aſia viris ac nauibus, comprehendit eoſdem prædones, ac [ſuſp]endit: ſed prius iugulatos, ne ſeueritas careret clementia. An [no]n hic ſtatim agnoſcis indolem Alexandri Magni, cui nihil me[dio]cre ſatis eſſet poſſet. *Eraſ. ex Plut. in Rom. apoph.*

Tiberius, perſpecto Caligulæ ingenio, fero ac malefico, ſubinde [præd]icabat, ſe natricem Reipubl. & Phaethontem orbi terrarum [edu]care. Natrix ſerpentis genus eſt, *Eraſ. l. 6. apoph.*

¶ SIMILITVDO.

Vt Dii immortales nullam didicere virtutem cum omni editi, & [pa]rs naturæ eorum eſt eſſe bonos: ita quidam ex hominibus egre[gi]am ſortiti indolem, in ea quæ tradi ſolent, perueniunt ſine longo [ma]giſterio, & honeſta complectuntur, cum primum audierunt. *Se[n]. epiſt. 96.*

Vide locum de Ingenio.

Indulgentia.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

Indulgentia, Græc. συγγνώμη, ης, ἡ, & συγγινώσκω, indulgeo dicitur. Eſt autem indulgentia pœnæ relaxatio, quam quis iuſte pro [c]ulpis propriis facere debuiſſet, de theſauro Eccleſiæ ad diuinam [iuſtit]iam perſoluendam ſumpta.

Indulgentia proprie eſt mollis & delicata permiſſio. *Quintil. [Mo]llis illa educatio, quam indulgentiam vocamus, neruos omnes & [me]ntis & corporis frangit.* Eſt enim indulgere obſequi, & aliquid [ali]cui concedere. Indulgentiam nonnulli male pro venia capiunt [&] pro ignoſcere indulgere vtuntur, in quo Theologi noſtri fre[que]ntiuſime labuntur. Non negamus tamen, quin venia pro indul[gen]tia aliquando capiatur. *Cic. Dabitis mihi hanc veniam, hoc eſt, [indul]gebitis concedetiſq; mihi.*

Indulgentia, Hebr. *Chemlah & Nahmal*, Commiſeratio, commo[tio vi]ſcerum, compaſſio, cordis mollities, miſericordia, à verbo [...] mollis fuit animo, emollitus eſt erga aliquem, commotus [miſe]ratione. Conuenit *per metatheſin cum* verbo *machal*, igno[...]. Hinc μαλάσσω & lat. mollesco, emollio.

¶ LOCI BIBLICI.

Indulgentia parentum corrumpit liberos, *Prou. 13. v. 24. 1. Sam. 2.* Vide Dei indulgentia.

¶ SENTENTIAE BIBLICAE.

Ne dicas, reddam malum pro malo: expecta Deum, & liberabit [te], *Prou. 20.*

[Reli]nque proximo tuo nocenti te: & tunc deprecanti tibi pecca[ta] ſoluentur, *Eccl. 28.*

[Si] offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quia fra[ter tu]us habet aliquid aduerſum te relinque ibi munus tuum ante [altar]e, & vade prius reconciliari fratri tuo: & tunc veniens offeres [mun]us tuum, *Matth. 5.*

[Si] enim dimiſeritis hominibus peccatum eorum, dimittet & vo[bis Pa]ter veſter cœleſtis peccata veſtra. 6.

[Si a]utem non dimiſeritis hominibus, nec Pater veſter dimittet [vobis] peccata veſtra, *ibid.*

Cum patientia ſupportantes inuicem in charitate, & donantes [vobis] metipſis, ſi quis aduerſus aliquem habet querelam. *Eph. 4.* [Sic]ut Deus (in Chriſto) donauit vobis: ita & vos facite. *Coloſ-[ſ.]*

Non reddentes malum pro malo, vel maledictum pro maledi[cto, ſe]d de contrario benedicentes, quia in hoc vocati eſtis in vna [...] vt benedictionem hæreditate poſſideatis, *2. Petr. 3. Roman.*

¶ PATRVM SENTENTIAE.

Non vſque ſepties, ſed vſque ſeptuagies ſepties: id eſt, quadrin[gent]ies & nonaginta vicibus, vt toties peccanti fratri dimitteret in [...] quoties ipſe peccare non poſſet, *Hier. ſuper Matth. l. 3.*

[Si] peccauerit in nos frater noſter, & in qualibet cauſa nos læſerit, [dimit]tendi habemus poteſtatem, imo neceſſitatem: quia Dominus [præce]pit, vt debitoribus noſtris debita dimittamus. Si autem in [Deum] quis peccauerit, non eſt noſtri arbitrii, vt dicit Scriptura. Si [pec]cauerit homo in hominem, rogabit pro eo ſacerdos, ſi [autem] peccauerit in Deum, quis rogabit pro eo? & nos è contrario [in De]i iniuria benigni ſumus, & in noſtris contumeliis odia exer[cemus], *idem in 24.*

O formidoloſa ſententia, ſi parua fratribus non dimittimus, magna nobis à Deo non dimittuntur. *ibid.*

Apud miſericordem iudicem nequaquam ſine venia culpa relinquitur, quum per feruorem zeli ex eius amore peccatur. Sæpe namq; magis hoc doctoribus mirandiſq; contingit, quod vt alta charitate feruent, modum correctionis exaggerent, & lingua aliquid, quod non debet dicat: quia mentem dilectio, quantum debet, inflammat, ſed verbum prolatæ contumeliæ tanto citius partitur, quanto, & ex qua radice prodeat, ſentatur, *Greg in moral.*

¶ SENTENTIAE PHILOSOPHICAE.

Indulgentia homines ad vitia pronioꝛes facit. *Franc. Petrarcha de Repub. lib. 9. c. 2.*

Indulgentia eſt amor in liberos, ac deſcendentes noſtros, & in eos, qui imperio noſtro ſubiecti ſunt, *Idem de Regno, lib. 8. c. 6.*

¶ SIMILITVDINES.

Tertulliani. Nonne ſapientes patresfamilias de induſtria quædam ſeruis ſuis offerunt, atq; permittunt, vt experiantur, an æqualiter permiſſis vtantur, ſi probe, ſi modeſte? Quanto autem laudabilior, qui abſtinuerit in totum, qui timuerit etiam indulgentiam Domini. Sic igitur & Apoſtolus: Omnia, inquit, licent, ſed non omnia ædificant. Quanto facilius illicita timebit, qui licita verebitur? *Lib. de cultu fœminar.*

Plinij. Simia catulos fere complexu necat: Ita nonnulli parentes immodico erga liberos affectu & indulgentia corrumpunt illos, *Lib. 9. c. 54.*

Coccygis pullus, vbi adoleuerit, cum ſit nothus, tamen legitimos deuorat, vnaque matrem ipſam: Ita quidam magna indulgentia, ſtultoq; amore quorundam educati, ſubuerterunt eos *Lib. 10. c. 9.*

Roterodami. Fœnum Græcum quo tractatur peius, hoc prouenit melius: Ita liberi quidam, quanto habueris indulgentius, tanto minus valent: neglecti vero & vexati euadunt in viros. *In Similibus.*

Auriga no ſemper adducit habenas, ſed aliquando remittit: Ita pueris nonnihil indulgendum, *In ſimil. ex Plut.*

Thrīueri. Sicuti eſt illiberalis patris, ſupplici filio recuſare quod vtile eſt: Ita admodum imprudentis, concedere, quod cum diſcrimine eſt, *In apoph. 86.*

Veſtes, quæ raro induantur, fere à tineis eroduntur: & pueri, qui nimis indulgenter habentur, ferme à morbis, & internis animi vitiis corrumpuntur. *In apoph. 120.*

¶ HISTORICA EXEMPLA.

Nerua princeps alioqui optimus, populo in Domitiani miniſtris & amicis puniendis plus ſatis indulſit: vt non immerito Fronto conſul ad populum dixerit: malum eſſe ſub principe viuere, qui nihil: peius ſub eo, qui omnia permitteret, nihil prohiberet. *S. Aurel. Vict.*

Piſiſtratus cum diſſidium inter ipſum & filios extitiſſet, eoque lætari aduertiſſet inimicos, aduocata concione, cupiſſe ait filios ſe in ſuam adducere ſententiam: cæterum quia contumaces ſint, illis velle obſecundare, & obtemperare, *Plut. l. 1. quæſt conuiu. q. 1*

Antigonus Rex Aſiæ, Demetrii Poliorcetis F. delicias, luxum, potationes non moleſte ferebat, *Plut. in Demetrio.*

Phineus rex Thraciæ Ideæ vxori nimium contra priuignos indulſit. Hæc enim calumniis ſuis, cum ſe à priuignis violatam eſſe diceret, effecerat, vt hos pater verberibus cæſos, in terram viuos defodi imperauerit: qui tamen ab Argonautis à tam crudeli morte liberati fuere, *P. Oroſius ex Diod l. 4.*

Alexander, delato ad eum, aliquid ſorori cum formoſo iuuene interceſſiſſe: non excanduit, ſed ait: permittendum illi quoq; nonnihil frui regno, *Plut. in polit.*

Dionyſius maior atrociter in alios ſontes animaduertens, furibus veſtium parcebat: vt deſinerent Syracuſani vna cœnare & conuerſari, *Plut. in Reg. apoph.*

Conſule locum de Venia.

Induratio.

¶ LOCI BIBLICI.

INduratio Dei opus eſt, quatenus ea vtitur ad puniendam in reprobis voluntariam correptionem, in qua indurantur, *Exod. 7. v. 3. 22. & 8. v. 19. 32. & 9. 12. Deut 2. 30. Ioſ. 11. 20. Rom. 9. v. 8.* Induratio reprobis ſpontanea eſt, quia eorum corruptione incenſus Dominus eos ſic indurat, vt eorum voluntate ad exercendum ſuum iudicium vtatur, *Exod. 8. 15. & 9. 34. 2. Paral. 36. 13. Act. 13. 46.*

¶ EXEMPLA BIBLICA.

Induratio oritur ex gratiæ ſubtractione iuſta.

Vide vt omnia oſtenta, quæ poſui in manu tua, facias coram Pharaone. Ego indurabo cor eius, & non dimittet populum meum, *Exod. 4.*

Ego enim induraui cor eius, & ſeruorum illius, 10.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

Et indurabo cor eius, ac perſequetur vos: & glorificabor in Pharaone, & in omni exercitu eius. 14.

Igitur non eſt volentis, neq; currentis, ſed miſerentis eſt Dei. Dicit enim Scriptura Pharaoni: Quia in hoc ipſum excitaui te, vt oſtendam in te virtutem meam, & vt annuncietur nomen meum in vniuerſa terra. Ergo cuius vult, miſeretur: & quem vult indurat. *Rom.* 9.

Nunquid Iſrael non cognouit? Primus Moſes dicit: Ego ad æmulationem vos adducam in non gentem, in gentem inſipientem: in iram vos mittam. Eſaias autem audet & dicit: Inuentus ſum à non quærentibus, palam apparui his, qui me non interrogabant. Ad Iſrael autem dicit: Tota die expandi manus meas ad populum non credentem, & contradicentem mihi. 10.

Ex gratia repulſione iniqua.

Et teſtificatus eſt in Iſrael & Iuda, per manum omnium Prophetarum & videntium dicens: Reuertimini à viis veſtris peſſimis & cuſtodite præcepta mea. Qui non audierunt, ſed indurauerunt ceruicem ſuam, iuxta ceruicem patrum ſuorum, qui noluerunt obedire Domino Deo ſuo. 4. *Reg.* 17.

Audite me duro corde, qui longe eſtis à iuſtitia. Prope feci iuſtitiam meam, non elongabitur, & ſalus mea non morabitur. *Eſa.* 46.

Quare dixit populus meus: Receſſimus, non veniemus vltra ad te. *Ierem.* 2.

Frons mulieris meretricis facta eſt tibi, noluiſti erubeſcere. Ergo ſaltem amodo voca me. Pater meus, dux virginitatis meæ es tu. Ecce locuta es, & feciſti mala, & potuiſti. Et pro verbis pœnitentiæ, verba ſuperbiæ blaſphemaſti. 3.

Percuſſiſti eos, & non doluerunt: attriuiſti eos, renuerunt accipere diſciplinam indurauerunt facies ſuas ſupra petram, & noluerunt reuerti. Ego autem dixi: Forſitan pauperes ſunt & ſtulti, ignorantes viam Domini, & iudicium Dei ſui. Ibo igitur ad optimates, & loquar eis: Ipſi enim cognouerunt viam Domini & iudicium Dei ſui: & ecce magis hi ſimul confregerunt iugum, & ruperunt vincula, 5.

Qua propter ſicut dicit ſpiritus Sanctus: Hodie ſi vocem eius audieritis, nolite obdurare corda veſtra, &c. *Hebr.* 3.

Induratio dire punitur.

Væ qui contradicit factori ſuo. *Eſa.* 45.

Ecce ego inducam ſuper ciuitatem hanc, & ſuper omnes vrbes eius vniuerſa mala, quæ locutus ſum aduerſus eam: quoniam indurauerunt ceruicem ſuam, & non audierunt ſermones meos. *Ierem.* 20.

¶ EXEMPLA BIBLICA.

Indurationis exempla in Pharaone, *Exod.* 7. *v.* 22. 23. & 8. 15. Pharaone & ſeruis eius, 6. *v.* 34. & 1. *v.* 45. Sihon Rege, *Deut.* 2. 30. Hiuæis, *Ieſ.* 11. *v.* 19. 20. Iſraelitis, *Deut.* 19. 16. 2. *Reg.* 17. *v.* 14. 15. 16. 2. *Paral.* 30. *v.* 7. 8. Filiis Heli, 1. *Sam.* 2. 25. Sedechia & vniuerſis principibus Sacerdotum, &c. 2. *Paral.* 36. *v.* 12. 13. Iudæis, *Nehem.* 9. *v.* 16. 17. 29. 30. *Ierem.* 5. 3. & 7, 25. & 16. 12. & 17. 23. & 19. 15. *Ezech.* 12. 2. *Act.* 13. 46. in quibuſdam Epheſiis, *Act.* 19. 8. Indurat Deus quem vult, *Rom.* 9. 18. ne induremus ceruices noſtras, *Deut.* 10. 16. corda noſtra, *Pſal.* 95. 8. *Hebr.* 3. 15.

Induſtria.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

INduſtria, Græce ἀγχίνοια, ας, ἡ, & ἀγχίνοος, ου, ὁ, induſtrius dicitur. Eſt autem induſtria frequens exercitium circa rem honeſtam, vnde induſtrius dicitur, hoc eſt, ſtudioſus, vigilans, callidus.

¶ SENTENTIAE PHILOSOPHICAE.

Induſtria & ingenium animæ, quo quis munitus eſt, in ſingulis, quod decet, facile conicit mentis acumen, *Speuſipp. de Platon. definition.*

Induſtria eſt prudentiæ pars, *Ariſt. magn. mor.* 5. *c.* 33.

¶ APOPHTHEGMATA.

Cleanthes collectam pecuniolam aliquando proiecit coram familiaribus, dicens: Cleanthes alterum Cleanthem alere poſſet, ſi vellet, *Laert. l.* 7. *c.* 2.

Nicoſtratus, quum ob artem muſicam diſſideret? Laodoco citharœdo, dixit, illum in magna arte exiguum eſſe, ſe vero in exigua magnum. Non igitur ſolum laudabile eſt, rem familiarem & opes amplificare: ſed etiam artem ſtudio & induſtria, *Ælian lib.* 4. *de var. hiſtor.*

Lacones commune hoc prouerbium ſemper in ore habuerunt: Admota manu fortunam eſſe implorandam. Quo innuere voluerunt, fruſtra inuocari Deos, niſi addens induſtriam, manum rotæ admoueris etiam, *Plut. in Lacon.*

¶ ADAGIVM.

Dii facientes adiuuant.

Significat, diuinam opem non ceſſantibus, ſed ...
ſua virili conantibus auxilio eſſe ſolere.

Cum minerua manum quoque moue.

Huic finitimum eſt, Σὺν Ἀθηνᾷ χεῖρα κίνει, *id eſt, ... nerua manum interim moue. Monet adagium, ne ... pis induſtriam remittamus,* man muß mit Gott ... en. Item. S. Niclaus beſcheret wol die Kühe ... nem an das Seyl.

Manum admouenti fortuna eſt imploranda. ... ζοντα δεῖ τὰν τύχαν ἐπικαλεῖν.

Admonet adagium, ita fidendum eſſe diuino ... ſegnius noſtra adnitamur induſtria.

Ni purges & molas, non comedes. ... φαγῇς.

Non contingit tibi victus, niſi tu ... item induſtria ...

Neque me, neque apes. μήτε μέλι, μήτε μελίττας.

In eos dici ſolitum, qui recuſant incommodum ... commodo quopiam coniunctum.

Qui vitat molam, vitat farinam. ὁ φεύγων ...

Qui refugit induſtriam non fruetur emolumento.

Induſtriam adiuuat Deus.

In aggrediendo negotio quadam humana ratione ... quadam fortunæ commoditas, ipſaq; res ſuppeditat ... merum Odyſſ. λ.

> Τηλέμαχ' ἄλλα μὲν αὐτὸς ἐνὶ φρεσὶ σῇσι νοήσεις,
> Ἄλλα δὲ καὶ δαίμων ὑποθήσεται.
> *Hæc parum ipſe tuo perpendes pectore tecum,*
> *Partim diuum aliquis tibi ſuggeret.*

Manum admouere. τὴν χεῖρα ἐπιβάλλειν.

Dicebatur, qui ſeſe inſinuaret in rei cuiuſpiam ... nionem.

Optimum obſonium labor ſenectuti. ὄψον ...

Laborandum in iuuenta, quo ſeni ſuppetat ... facultas.

Lutum niſi tundatur, non fit vrceus. ὁ πηλὸς ... γίνεται.

Citra laborem nullus euadit in virum abſolutum.

Manu fingere.

Eſt arte curaque formare. Metaphora ſumpta ... ſiue argilla fingunt imagines. Senec.

Serere ne dubites.

Quo monemur, ne quando pigeat eiuſmodi rerum ... è quibus nihil omnino diſpendii, ſed plurimum ... proficiſci: ſi non in præſens, certe in poſterum: ſi ... poſteris.

Qui arat oliuetum.

Huic adagio locus fuerit, vbi ſignificamus ... voto potiatur is, qui curam extremam impenderit ... re ruſtica,

Quid tandem non efficiant manus? τί δῆτα ... ατο,

Admonet, nihil eſſe rerum omnium, quod arte ... non efficiatur. Ariſtoph.

Proba eſt materia, ſi probum adhibeas artificem.

Id eſt: Egregia quidem indoles, ſi recte inſtituatur ... um, ſi præceptor contingat idoneus. Plaut.

Artem quæuis alit terra. τὸ τέχνιον πᾶσα γαῖα τρέφει.

Prouerbialis ſententia, qua ſignificatum eſt ... cum eſſe eruditionem aut artificium aliquod. Gehet ... men allenthalben auß. Item. Kunſt iſt ein guter ... trägt nicht ſchwer doran. Item. Ein Handwerck ... Boden.

Ex vmbra in ſolem.

Ex vmbra in ſolem educere, eſt rem priuatim ... publicum & in communem vitæ vſum educere.

Manus pretium.

Manus pretium Cicero appellare videtur ... tur pro materia, ſed qua artis nomine debetur ...

Muli Mariani.

Muli Mariani caſtrenſi prouerbio dicti ſunt ... ex C. Marii Ducis inſtituto; in furca tabellas ... portare conſueuerunt. Feſtiuius erit, ſi detorqueatur ... immenſo ſtudio aut perpetuis negotiis vehementer ...

Infamia.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOG.

INFAMIA, Græce δυσφημία, ας, ἡ, & ... dicitur. Eſt autem infamia læſæ dignitatis ... ta, quantum ad vitam & mores, per argumenta ...

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN